

17. Усулул фикҳ

18:26 / 22.03.2011 3680

Усулул фикҳ

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратларининг «Усулул фикҳ» китоблари.

Усулул фикҳ илми шаръий аҳкомларни чиқариб олиш қоидаларини ўргатувчи мўътабар илм бўлиб, энг нозик ва аҳамиятли илмлардан биридир. Ислом шариати уламолари бу илмни ниҳоятда яхши кўрганлар, чунки мужтаҳидлар бу илмни ижтиҳод қилишга, шаръий далиллар ҳамда манбаълардан ҳукмларни чиқариб олишга асос қилиб қўйганлар.

Усулул фикҳ илми ижтиҳоднинг аслини, шаръий фаҳмдаги таянчини, унинг ҳужжатини тўғри тушунишни ва шаръий аҳкомларни билишни энг дақиқ ўлчовларигача ўргатувчи асос илмлардандир.

Муаллиф: Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф

Номи: Усулул фикҳ

Нашриёт: «Шарқ» НМАК

Сана: 2010

Ҳажми: 576 бет

ISBN: 978-9943-00-530-3

Ўлчами: 70×100/16

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари
бўйича қўмитанинг 1221-сонли тавсияси ила чоп этилган

Мурожаат учун телефон: (+998 71) **216 29 27**

Ушбу китобда қуйидаги масалаларга оид маълумотлар олишингиз мумкин:

«Усулул фиқҳ»нинг таърифи
Дийний ҳукмларнинг учга бўлиниши
«Усулул фиқҳ» илмининг тарихи
Шаръий ҳукмларнинг далиллари

Биринчи далил: Қуръони Карим
Қуръони Каримнинг ҳужжат экани
Қуръоний эъжознинг турлари
Эъжознинг баъзи турлари
Оятларнинг ҳукмларга далолати

Иккинчи шаръий далил: Суннати мутоҳҳара
Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг феъллари

Учинчи шаръий далил: Ижмоъ
Ижмоънинг навлари
Сукутий ижмоънинг шартлари
Ижмоънинг рукни ва шартлари
Ижмоънинг суянчиғи
Ижмоънинг ҳужжат экани
Ижмоънинг ҳужжат эканига Қуръон ва Суннатдан далиллар
Ижмоъ собит бўлиши имкони

Тўртинчи шаръий далил: қиёс
Қиёснинг арконлари
Қиёснинг шартлари
Фарънинг шартлари
Иллатнинг шартлари
Иллатнинг йўллари
Қиёснинг қисмлари
Қиёснинг ҳужжат экани
Қиёсни инкор қилувчиларнинг далиллари

Бешинчи шаръий далил: истиҳсон
Истиҳсоннинг шаръий ҳужжат экани

Олтинчи шаръий далил: маслаҳатул мурсала
Масолиҳул мурсаланинг ҳужжат экани
Маслаҳатларнинг турлари
Маслаҳатларни катталаштириш

Еттинчи шаръий далил: урф

Саккизинчи шаръий далил: биздан олдингиларнинг шариати

Тўққизинчи шаръий далил: саҳобийнинг мазҳаби

Ўнинчи шаръий далил: саддуз-зароиъ

Ўн биринчи шаръий далил: истисҳоб

Иккинчи фасл: шаръий ҳукмлар

Биринчи ҳукм: фарз-вожиб

Мандуб

Ҳаром

Ҳаромнинг турлари

Макруҳ

Мубоҳ

Вазъий ҳукм ва унинг турлари

Сабаб

Рукн

Шарт

Монеъ

Саҳиҳ

Ботил

Фосид

Азиймат

Рухсат

Иккинчи баҳс: ҳоким ҳақида

Учинчи баҳс: маҳкумун фийҳи ҳақида

Маҳкумун фийҳининг қисмлари

Биринчи қисм: Аллоҳ таолонинг ўзининг холис ҳаққи

Иккинчи қисм: Бандаларнинг ҳаққлари

Учинчи қисм: икки ҳаққи жамъ бўлган, Аллоҳнинг ҳаққи ғолиб

Тўртинчи қисм: икки ҳаққ жамъ бўлган, банданинг ҳаққи ғолиб

Тўртинчи баҳс: маҳкумун алайҳ

Учинчи фасл: усулий ва луғавий қоидалар

Биринчи қоида: матннинг шаръий ҳукмга далолат қилиш йўллари қандай бўлиши ҳақида

Иккинчи қоида: мафҳумул-муҳолафа

Учинчи қоида: далолати равшан лафз ва унинг мартабалари

Тўртинчи қоида: далолати равшанмас лафз ва унинг даражалари

Бешинчи қоида: муштарак ва унинг далолати

Олтинчи қоида: омм ва унинг далолати

«Хос сабаб эмас, умумий лафз олинади» қоидаси

Мустақил бўлмаган хословчи

Еттинчи қоида: хос ва унинг далолати

Амр

Уламоларнинг шаръий амрлар далолати тўғрисидаги ихтилофларининг ҳукм чиқаришга таъсири

Амр ва унинг амр қилинган нарсанинг такрорига далолат қилиши ҳақида

Амр дарҳол бажаришга далолат қиладими ёки кейинчалик бажаришгами?

Наҳй

Тўртинчи фасл: шаръий усулий қоидалар

Биринчи қоида: шариатнинг умумий мақсади

Шаръий мақсадларнинг тартиби ва уларга боғлиқ аҳкомлар тўғрисида

Зарарни дафъ қилиш асосидаги қоидалар

Тангликни кўтариш ҳақидаги қоидалар

Иккинчи қоида: Аллоҳнинг ҳаққи ва мукаллаф банданинг ҳаққи

Учинчи қоида: нимада ижтиҳод қилиш жоиз бўлади?

Ижтиҳодга аҳл бўлиш ёки унинг шартлари

Тақлид

Фиқҳий мазҳабларга тақлид қилиш

Тўртинчи қоида: ҳукмнинг насх бўлиши

Қуръоннинг Қуръон билан насх бўлиши

Суннатнинг суннат билан насх бўлиши

Қуръоннинг мутавотир суннат билан насх бўлиши

Суннатнинг Қуръон билан насх бўлиши

Қуръоннинг Қуръон билан насх бўлиши турлари

Насх тўғрисида қўшимча маълумотлар

Бешинчи қоида: таъоруз (қарама-қаршилиқ) ва таржийҳ (биттасини устин қўйиш)